

II. FEJEZET

A primitív népek sportja

Irtó Rónay Viktor

A sportüzök és sportbarátok száma a föld minden országában napról-napra növekszik. A modern kulturéletnek ma már lényeges alkotó része a sport ezerféle megnyilvánulása és a legtöbb esetben helytálló az a megállapítás, hogy azok a nemzetek, melyek az emberiség gazdasági és politikai sorsát irányítják, rendszeresen vezérkednek is a különböző sportágakban.

Ennek ellenére hiba lenne arra következtetni, hogy a sportot a kultúra termelte ki és a sportolás a kultúrnépek kiváltsága. Ha nem riadunk vissza az igazságtól és merészebben pillantunk a dolgok lényegébe, akkor hamarosan arra a feltevésre kell jutnunk, hogy a sport egyáltalában nem a magasabb kultúra eredménye, hanem ellenkezőleg megelőzte magát a kultúrát is, azaz az ember sokkal hamarabb kezdett sportolni, mint mielőtt elérte volna azt a fokot, amelyet már hajlandók vagyunk kultúrájának elismerni.

Ha a sport eredetét kutatjuk, akkor vissza kell térni messze a múltba, de még akkor sem lehet megközelítő pontossággal megállapítani, hogy ime, itt és itt van a sport, a sportolás eredete. A sport kezdetének pontos megállapítását három dolog teszi lehetetlenné: szoros összefüggése a játékkal és tánccal, valamint az a tény, hogy a játék, sőt a kimondott sportszerű játék igen jellegzetes formáit figyeljük meg az állatvilágban. Állításunk igazolására csak néhány példát említenek fel, annak megjegyzésével, hogy rendszeren a fiatalabb állatok azok, amelyek sokszor bámulatos kitartással hódolnak egy-egy mulatságos sportjáték üzésének, bár ismerünk állatfajokat (macska, kutya, foka stb.), amelyek — köztük az anyányi állatok is — szívesen eljátszadznak. Mint az állatok jellegzetes játéksportjait, megemlítjük a kecskegidák ugrándozásait és sziklamászó természetét, a fiatal kutyák és medvebocok birkózását és a macskák játékát a pamutgomolyaggal.

Az egyes állatfajokban lakozó sportszellemről és szeretetről különösen vadász- és lovasemberek tudnának sokat beszélni, mi azonban derék négy lábú barátaink helyett inkább azt vesszük szemügyre, hogy a kultúra legalacsonyabb fokán álló néptörzsek életében milyen szerepet játszik a sport. Előljáróban mindjárt megállapíthatjuk, hogy jelenleg nem él Földünkön olyan primitív néptörzs, amelynek ne lennének bizonyos játékaik, vagy kedvencei sportjai. Lakják az illető primitív néptörzs az egyenlítő közelében vagy a sarkvidéken, sehol sem fogjuk azt tapasztalni, hogy a trópusok melege vagy a sarkvidék hidege, a természet bőkezűsége vagy a legsanyarubb létért folytatott elkeseredett küzdelem megakadályozta volna azt, hogy az illető nép szervezetének, körülményeinek és erkölcsének megfelelő sportok közöttük ki ne alakultak volna.

Ha ebből a szempontból alaposan szemügyre vesszük a primitív népeket, akik alatt az ethnografusok általában a fehér-ember kultúráján kívül élő és magasabb rendű, saját kultúrával nem rendelkező színes embereket, tehát Közép- és Délafrika bennszülötteit, az amerikai indiánusokat (*az egykor magas kultúrával rendelkező mayak, aztékok és inkák kivételével*), a sarkvidék eszkimóit, a Maláj-félsziget, Ausztrália és Oceánia színes lakóit szokták érteni, akkor csodálkozással bár, de el kell ismernünk, hogy alig akad a gépsporton (autómobil, motorkerékpár, motorcsónak stb.) kívül olyan sportág, amelyet legalább is kezdetleges formában egyik vagy másik vadon élő néptörzsnél fel ne fedezhetnénk. Nagyon valószínű, hogy az emberiség őskorában, amikor a barlanglakó népek uralták a Földet, már akkor is hódoltak a sport némely fajtájának, itt azonban inkább csak találgatásokra és analógiák keresésére vagyunk utalva, mert a hosszú évezredek, amelyek az ősembert tőlünk elválasztják, a legtöbb nyomot eltörölték és ma már bizony bajos megállapítani az ősember egykori lakóhelyéül szolgáló barlangokban, vagy azok környékén talált, gondosan gömbölyűre csiszolt kődarabokról, hogy azok valami szerszám gyanánt szolgáltak-e, vagy a barlanglakó nemzetség ifjai azzal próbálták edzeni izmaikat és élesíteni szemüket, hogy a kődarabokkal hol messzebbre, hol célba igyekeztek dobni. Ha azonban analógiákra támaszkodunk, akkor bátran megkockáztathatjuk azt, hogy már a jégkorszak után megjelenő ember is hódolt a sportnak, mert bizonyos, hogy a mai primitív néptörzsek közül azok is, amelyek kultúra dolgában nem állanak magasabban, mint az egykori barlanglakók, ismerik és üzik a sport egyik vagy másik formáját.

Vegyük most már sorra az egyes sportágakat. A Földön mindenütt, ahol emberek élnek, a legkönnyebben üzhető, legtermészetesebb sport a futás. Nem kell hozzá semmiféle felszerelés, mert eszköze maga az emberi test. Megfigyelhetjük, hogy a gyermek, amint elsajátította a rendes járás minden fortélyát, szinte magától, minden külső behatás nélkül futkározni kezd és ebben láthatólag nagy örömet leli. Nagyobb gyermekek legnagyobb élvezete a fogócska, ezt majd minden primitív nép gyermekei is ismerik és játsszák. A futósportnak azonban jellegzetesebb, magasabb formáiról is megemlékeznek egyes utazók és ethnografusok. Ezekben a tudósításokban egyes primitív törzsek ifjai és férfiai mint rendkívül gyorslábu futók vannak felemlítve. Mivel azonban pontos mérések e tekintetben, sajnos, nem állnak rendelkezésre és stopperóra nélkül csak taláalomra tehet megállapítani, összehasonlítani pedig egyáltalában lehetetlen a rövidtávú futók teljesítményeit, inkább a hosszútávú futások felé fordítjuk figyelmünket, mert ezekre nézve már könnyebb az összehasonlítás.

Karl Lumholtz norvég utazónak köszönhetjük az északi Mexikó határvidékén húzódó Sierra-Madre hegylánc mentén lakó tarahumara-indiánokra vonatkozó tudósításokat. Ezek az egyébként meglehetősen műveletlen indiánok páratlan, szinte hihetetlenül hangzó távfutó teljesítményeikkel vonták magukra Lumholtz figyelmét. És miután személyesen meggyőződött arról, hogy mindaz, amit róluk hallott, a valóságnak megfelelő tény, ő maga jelentette ki lelkesedve, hogy a tarahumara-indiánok a világ legjobb távfutói.

A sportszerető közönség, de a sportemberek körében is nagy a hajlandóság arra, hogy maraton-futóink (cca 42 kilométeres) teljesítményéről úgy vélekedjenek, hogy az már az emberi szervezet teljesítőképességének a határán jár. Pedig mennyire felülmulják azt a tarahumara-indián futók teljesítményei.

Lumholtz beszámol arról, hogy ez az indiántörzs nagy előszeretettel rendez futóversenyeket, amelyen többnyire két falu férfilakosai küzdenek egymással az elsőségért. A pálya rendszeren kör alakú és hossza 5–25 kilométer között váltakozik. A futópályát, amelyet csupán az út mentén álló fák kérgébe metszett kereszttekkel jeleznek, az ellenfelek megállapodásuk szerint, többször megállás nélkül futják végig. Maga Lumholtz tanúja volt egy ilyen közel 270 kilométeres versenynek. Verseny közben mindegyik falu legénysége egy-egy ökölnagyságu fagolyót rug maga előtt, amelynek bűvös erőt tulajdonítanak. A fagolyót a csapatnak mindig az a tagja rugja tovább, aki hamarabb eléri és ezért a tisztességért nagy versengés folyik a csapat egyes tagjai között. Az ilyen hosszútávú versenyt természetesen nem lehet reggeltől-estig lebonyolítani, hanem az a messze belenyulik az éjszakába. Mindkét falu apraja-nagyja, asszonyok, gyermekek egyaránt nagy érdeklődéssel és izgalommal kísérik a verseny lefolyását. A futóknak piritott kukoricalisztet és vizet adnak a nézők, hogy erőiket fokozzák, azonkívül hátukat langyos vízzel öntik végig, éjjel pedig fáklyákkal világítják meg az utat.

A versenyt megelőzőleg a résztvevők semmiféle különös előkészületeket nem tesznek, tréninget nem folytatnak, azonban érdekes módon szigorúan meg van állapítva az étrendjük. Tojást, édességet, zsírosat és burgonyát nem ehetnek, csupán nyul, patkány és különböző madarak húsa fogyaszthatják. Egyébként verseny előtt teljes önmegtartóztatást kell a tarahumara futónak fogadni, de ezt a fogadalmat szívesen meg is tartják, mert az a futó, aki falujának megszerzi a győzelmet, a legnagyobb elismerésben és tiszteletadásban részesül.

A primitív népek közül kiváló művelői az ugrósportnak a kelet-afrikai wahumák. Ez a néptörzs férfiainak pompás alakjával és jelentékeny magasságával tűnik ki. A wahumák között egészen közönséges az 1 m. 90 cm. és a két méter körüli magasság. Ezeknek a jól megtermett wahumáknak kedvenc sportja a magasugrás, amelynek olyan nagy fontosságot tulajdonítanak, hogy a wahuma ifjakat addig nem is veszik fel a férfiak társaságába, amíg legalább is a testmagasságuknak megfelelő magasságot nem képesek átugrani.

Valóban bámulatraméltó, hogy ezek a mezítlábas wahuma férfiak milyen könnyedséggel ugranak át olyan magasságokat, amelynek átugrását híres európai és amerikai ugróbajnokok meg sem kísérelnék. Az is bizonyos, hogyha egy ilyen wahuma ugró egyszer elsajátítaná az európai atléták versenyzési formáit, akkor egy nagy nemzetközi atlétikai versenyben, vagy az olimpián éppen olyan forradalmat idézne elő a magasugrás terén, mint annak idején a színes Duke Kahanamoku az uszásban.

A wahumák mezítláb ugranak és elugróhelyül egy alacsony termitabolyt használnak fel. A férfiak rendszeren elérik vagy túlugorják a két és félméteres magasságot, míg a fiúk között a két méter magasat ugró nem ritkaság.

A futás és ugráson kívül a modern atlétikai viadalok ugynevezett ügyességi számain — a dobó-sportot — is fellelhetjük a primitív népeknél, igaz, hogy némely helyen változott formában. A dobósportoknál a dolog természetéből kifolyólag kétféle törekvés hevitheti a viaskodókat; az egyik az, hogy a dobásra szolgáló súlyos tárgyat (követ, buzogányt vagy hosszú dárdát, gerelyformájú rudat) minél messzebbre hajtsák, vagy azokkal egy előre megjelölt célt minél biztosabban eltaláljanak. Ezekről az ügyességi gyakorlatokról igen sok felfedező utazó beszámol, némelyik törzsnél külön megemlékezve arról, hogy egyik, vagy másik mutatóványban milyen csodálatraméltó ügyességet fejtenek

ki. Így például a hottentottákról azt állítja több szavahihető utazó, hogy 70–80 lépés távolságból kövel biztosan eltalálnak egy kb. 10 filléres nagyságu pénzdarabot. Az afrikai bennszülöttek, amerikai indiánok és a Maláji-sziget csoportlakói között valóságos művészei akadnak a dárda- és gerelyhajításnak. Úgyességük egyaránt nagy úgy a célba-dobásban, mint abban, hogy a feléjük repülő gerelyt, dárdát félreugrás által tegyék ártalmatlanná, vagy azt elkapják. Igen sok törzsnél szokásos két csapatra oszolva, olyanformán küzdeni, hogy a két csapat tagjai felváltva dobnak és amelyik részről többször találták el a célt, az a csapat győz.

Egészen különös és Európában még nem oly régen és csak felületesen ismert dobósport az ausztráliai őslakók »*bumerangja*«. A bumerang az egyébként igen alacsony kulturfokon álló ausztráliai őslakosság egyik fontos hajítófegyvere és voltaképpen nem más, mint fából faragott, kiflialaku buzogány. A közönséges bumerang egyaránt szolgál hadakozásra és vadászatra s veszedelmes fegyver a hozzáértők kezében. A fegyverül szolgáló bumerangok készítésén és használatán kívül azonban az ausztráliai őslakók nagy mesterei a sportcélokra szolgáló bumerangoknak. Ezek a sport-bumerangok sokkal könnyebbek és kecsesebbek, mint a fegyverül használtak és meg van az a különös tulajdonságuk, hogy ha valaki ügyesen hajítja el, akkor hatalmas körivet írva le, pontosan visszatérnek az eldobás helyére.

A bumerang-dobás igen egészséges és szórakoztató sport és Európában és Amerikában egyaránt elterjed. Gyakorlata ugyyszólván a test minden izmát foglalkoztatja, azonban bizonyos óvatosságot igényel, mert ha nem ismerjük a vele való bánás minden fortélyát, akkor kárt tehetünk a közelünkben tartózkodókban.

Egészen bizonyos, hogy az ősember első fegyvere egy súlyos kődarab volt és a dobósportok közül is elsősorban a kődobást gyakorolták. Ma a Földön élő primitív népek közül nincs egyetlen egy sem, amelynek a kődarabnál külömb fegyvere ne volna, azonban ha a gyakorlati életben a kő mint fegyver már nem is játszik szerepet, mint sporteszköz évezredek át megtartotta jelentőségét. Az ókor népei közül különösen az északi népek, a skandinávok és a germánok gyakorolták nagy előszeretettel a kődobás sportját. Miután megbízható adatok e tekintetben természetesen nem állanak rendelkezésre, az említett népfajok mondáiban gyakran előforduló csodálatos eredményeket a legendák világába kell utasítani. Különböző indián és néger törzseknél azonban még ma is felleljük a kődobás sportját és pedig főleg az ifjúságnál, míg a férfiak már inkább a dárda- és gerelyhajítást gyakorolják. A kődobást rendszeren két egymás ellen küzdő fél üzi, és pedig olyanformán, hogy egymással szemben állanak fel és az elhajított követ arról a pontról, ahol az leesett, hajítják vissza az ellenfél felé. Természetesen az a fél, amely messzebbre tudja hajítani a követ, mindjobban előnybe kerül és győz, ha így az ellenfél térfelének egy bizonyos vonalát vagy pontját eléri.

A dobósport igen érdekes formáját gyakorolják a Fidzsi szigetek bennszülöttei, akik kövekkel, gyümölcsökkel és egyéb hajításra alkalmas tárgyakkal felszerelve, kettesével valóságos párviadalra állanak ki egymás ellen. A repülő lövedékeket az ellenfelek ügyes testmozgással, vagy egy kis könnyű pajzs segítségével igyekeznek kiparizni. Ha valakit az ellenfél ennek ellenére is eltalálna, az veszít és helyét azonnal másik küzdőfélnek köteles átengedni.

A kőhajító sportok közül kedvenc szórakozása a víz mentén élő primitív népeknek az u. n. kacsázás, amelyet a természetes, vagy mesterségesen laposra csiszolt kövekkel gyakorolnak, még pedig olyan

formán, hogy a nagy sebességgel elhajított kő bizonyos hegyes szög alatt érintkezzen először a vitzükör felületével. Ilyenkor ugyanis a kő nem süllyed a mélybe, hanem ugrálva folytatja útját a vitzükör fölött. A vetélkedés arra irányul, hogy kinek a köve repül messzebbre és érinti ugrálva többször a vitzükör felületét.

Ifjúkori olvasmányjaiból, indián történetekből valószínűleg mindenki előtt ismeretes a rézbőrűeknek az a kifejtett képessége, hogy elhajított baltával »tomahawk«-kal az előre kijelölt célt pontosan eltalálják. Régente, a fehér ember betolakodásának idején, e kedvenc sportjukhoz a célt rendszeren valamely elfogott, ellenséges törzshöz tartozó egyén, vagy — ami még élvezetesebbé tette ezt a mulatságot — egy fehér ember szolgáltatta. Az erkölcsök szelidülése és az örökös háboruszkodások megszűnése után az elkorcsosodott utódoknak már csak durván faragott facölöpök jelzik a célt, amelyet a baltahajításban el kell találni.

A dobósportokhoz kell számítani ugyancsak az indián törzseknél szokásos késdobást, amely sportágnál a célt nagy sebességgel elhajított és bizonyos rotáló mozgásban lévő hegyes késsel kell eltalálni.

A Hawai szigetek bennszülöttei nagy kedvelői a különböző dobósportoknak és egy kombinált harcjátékban jut ez különösen kifejezésre. Ezt a harcjátékot nagyobb ünnepek alkalmával szokták gyakorolni és mindenkor ez képezi a nap fénypontját. Az ellenfelek hét dárdával, hét kővel, hét kőbaltával és hét darab fából faragott késsel felfegyverkezve állanak fel. Ezeket a fegyvereket egymásfelé hajtják és aki ellenfelét többször találja el, az a győztes.

A hajító- és dobósportokkal szoros összefüggésben vannak és közeli rokonságban állanak a labdajátékok különböző fajtái. Amíg azonban a legtöbb dobóeszköz használatában a primitív népek többnyire gyakorlati célt követnek — fegyvereikkel való tökéletesebb, biztosabb bánásmódot igyekeznek elsajátítani, — addig a labdajátékok minden formájánál világosan megállapítható az, hogy azokat kizárólag szórakozásképpen, mint a feles energiákat kitűnően levezető testedző játékot üzik.

A labdajátékok lényegükben és formájukban rendkívül változatosak és a primitív népek labdajátékaiban felismerhetjük a modern, divatos labdajátékok őseit. A primitív népek is játszanak futballt, teniszt, golfot és hockeyt, de természetesen a maguk módja szerint. Ki kell azonban jelentenünk, hogy bár helyenként az európai kulturbefolyás hatása alatt a modern sport kifinomodott és tökéletesített labdajátékai közül is már néhányat átvettek egyes primitív népek, azonban az említett sportokat legtöbb helyen őseredeti egyszerű formájukban gyakorolják.

A labdázósportok eszköze — a labda — az északi sarkvidéken lakó eszkimó törzsek jégkunyháiban éppen úgy fellelhető, mint a trópusok alatt élő négek tanyáin. Míg alakja majdnem mindenütt gömbölyű, nagyságra és anyagára nézve rendkívül változatos. Vannak primitív népek, amelyek gömbölyű kövekből, vagy csontdarabokból készült labdákat használnak, de általában azt lehet mondani, hogy a növényi életben dus égöv lakóinak labdája főleg növényi részekből (gyümölcs, hánec, rost stb.) készül, viszont a ridegebb éghajlat alatt élők állati anyagból, főleg bőrből készült labdákat használnak.

Külön kötetet tenne ki, ha az egyes primitív néptörzseknél szokásos labdajátékokat sorra megneveznénk és leírnánk, ezért csupán elmondjuk, hogy a primitív népek kézzel, lábbal és fejjel egyaránt labdáznak, sőt Középamerikában és a Nagy-Antillákon egy u. n. csipő-labdajáték is népszerűségnek örvend.

Az északamerikai tsoka-indiánoknál a tenniszütőhöz hasonló rakkettekkel játszott labdajátéknak rendkívüli jelentőséget tulajdonítanak.

Ez érthető is, mert hiszen egy-egy mérkőzésükön rendszeren több mint ezer játékos és több ezer néző szokott résztvenni. Az ilyen nagyszabású sportküzdelmeket hónapokkal előbb meginduló tárgyalások szokták bevezetni. E tárgyalások folyamán a törzs vénei megállapítják a játékra vonatkozó szabályokat és feltételeket. A küzdelem maga rendkívül heves és annak ellenére, hogy a játék már korán reggel kezdetét veszi, néha napnyugtáig is elhúzódik, míg egyik vagy másik párt kivívja a győzelmet.

Nagyon érdekes a Parána forrásvidékén lakó indiánok kedvenc játéka, amelyben a játékosok egy kb. ökölnagyságu labdát felhajítanak a levegőbe. Ettől kezdve a labdát kézzel megérinteni nem szabad, mégis meg kell akadályozni, hogy a labda a földre essék. A játékosok így csupán a homlokukkal irányítják a rugalmas labdát és az a győztes, aki legtovább marad a játékban, míg ellenfelei 5—10 hiba után kiesnek.

Német-Keletafrika egyes bennszülött törzsei között egy a golfhoz sokban hasonlító játék örvend nagy népszerűségnek. Labda gyanánt egy pálmafa kicsiny, kemény gyümölcse szolgál, melynek továbbítására könnyű fabotokat használnak.

A primitív népek között a vízisportok sokféle formáját találjuk fel. Közismert az északamerikai indiánok nagy ügyessége az evezősportban és tapasztalatuk gazdagságára jellemző, hogy kedvelt csónakformájuk, a canoe, ma már Európában is elterjedt és miat kitűnő és megbízható turacsónakot használnák a mindnagyobb méreteket öltő vizi-turistáskodás hívei. A primitív népek közül legkiválóbb vízisportolókat Oceánia szigetvilágában találjuk, ezek közül is kiválik Hawai és Tonga szigetek lakossága. A színes népek, különösen pedig a hawaiiak kitűnő uszók. Már zsenge gyermekkorukban elsajátítják a vízben való mozgás minden fortélyát és amellet, hogy uszásközben nagy sebesség kifejtésére képesek, kitartásuk is bámulatos. Emlékezetes, hogy a Hawai szigeteiről származó Duke Kahanamoku startja a stockholmi olimpián milyen forradalmat okozott az uszósportban. Ennek a barnatestű hosszú fiatalembernek halvány sejtelve sem volt a start-fejes által szerzett előnyről és minden indulása alkalmával csak úgy belepottyant a vízbe, míg ellenfelei több méter előnyre tettek szert. Amint azonban uszni kezdett, addig sohasem látott könnyedséggel és sebesen szelte a vizet és minden előfutamat és a 100 méteres uszás olimpiai bajnokságának döntőjét is játszói könnyedséggel nyerte a világhírű európai és amerikai sprinterek ellen.

Hawai lakossága, a szigetek apraja-nagyja egyaránt biztosan mozog a vízben. Fiatal anyák csecsemőiket nyakukba véve gyakran usznak át a több mérföldnyire levő szomszédos szigetekre egy kis látogatóra. Igen sajátosságos, — és ma már az amerikaiak által felkapott — sportja Hawai őslakosságának a vízi siklószán. Ezt egy kb. a mi vasalódeszkáinkhoz hasonló alaku, némileg vastagabb és az egyik oldalán domborura faragott könnyű fából készült sporteszköz segítségével üzik. A tengerpart sekélyes részén, ahol a hullámverés a legerősebb, e deszkalap segítségével valósággal nyargalnak és szánkáznak a vadul hullámzó vizen. Rendkívüli ügyességet fejtenek ki a deszkalap egyensúlyozásában és irányításában, melyet minden segédeszköz nélkül, csupán megfelelő testmozdulatokkal végeznek.

Tonga sziget őslakói viszont a vizalatti uszásban és a buvárkodásban tűnnek ki és szavahihető utazók állítása szerint nem ritka közöttük az olyan buvár, aki 7—8 percig is kitartja a víz alatt.

Uj-Guinea bennszülött pápuái az evezésben és vitorlázásban árulnak el különös jártasságot és fatörzsből vájt csónakjaik felavatása, kipróbá-

lása minden alkalommal nagy sportünnepek (evezős versenyek) keretében zajlanak le.

Az északi Jeges-tenger hullámain viszont az eszkimók szokták gyakorolni sporttehetségüket. Primitív eszközökkel megépített, azonban mindamellett csodálatosan könnyű és megbízható kajakjaikon bámulatos mutatványokat végeznek. Az eszkimó férfi, aki életének jelentős részét kajakjában a víz hátán tölti, vadászattal és halászattal szerezve meg azt, ami az életfenntartáshoz szükséges, szabad idejében is szívesen használja billenő csónakját és férfiak, nők egyaránt gyakran versenyeznek abban, hogy ki tud kajakjával nagyobb sebességet kifejteni. Még a családalapítás fontos mozzanatába is bekapcsolódik a kajak, mint sporteszköz, mert a legtöbb eszkimó törzsnél szokásban van az, hogy midőn a leánykérőbe érkező eszkimó vőlegényjelölt a leányzó atyjával a vételárra nézve megegyezett, mielőtt az üzletet teljesen lekötnék, előbb a vőlegénynek a szó szoros értelmében utól kell érni és el kell fognia a szemérmes menyasszonyt, aki kajakján a tengerre menekül. Ha a vőlegény kajakja nem elég gyors járásu, vagy karja nem elég erős és a menyasszony kerül ki győztesen az üldözési versenyből, akkor a legény szégyenszemre asszony nélkül térhet vissza, sőt vannak törzsek, ahol az a szokás, hogy ilyenkor még a vételárra adott foglaló is kárbevész.

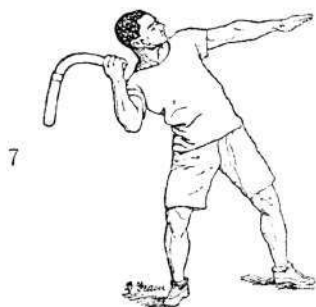
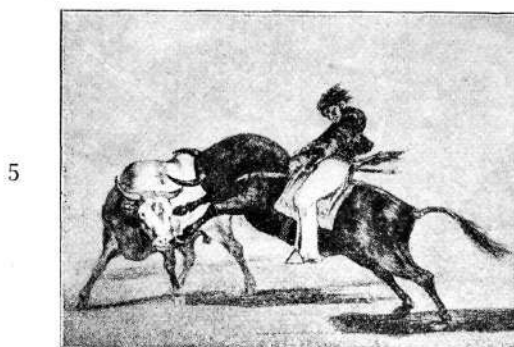
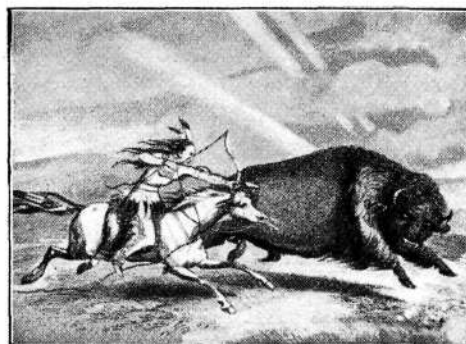
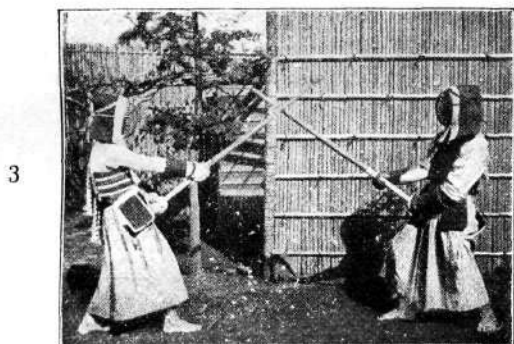
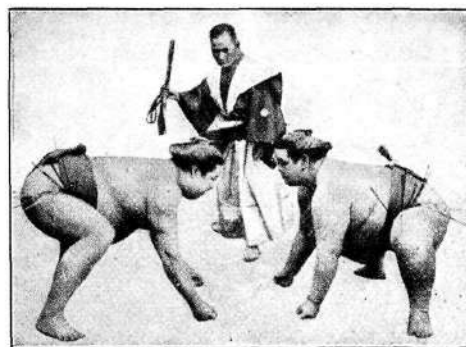
A primitív nép által üzött sportok sorában fontos szerepet játszanak az u. n. önvédelmi sportok, ezek közé számítjuk a birkózást, a boxolást és a vívás különböző formáit. A birkózás ezek közül a legegyszerűbb, mert ütéséhez nem szükséges egyéb, mint két ellenfél, akik bizonyos szabályok szerint, vagy csak úgy egyszerűen, minden korlátozás nélkül, a testi erő és ügyesség felhasználásával küzdenek egymás ellen és igyekeznek egymást legyőzni. Nagyon sok helyen a birkózó ellenfelek, akórcsak a régi görögök, olajjal teszik síkamlóssá testüket, hogy az ellenfél fogását megnehezítsék. Főleg az északamerikai indián törzsek és a mongol származású primitív népek között akadnak olyanok, amelyek ottjárt európaiak tanúsága szerint igen kiválóak a birkózás sportjában.

A boxolás ezzel ellentétben csak aránylag szűk körzetben, az ausztrál-ázsiai szigetvilág egyes csoportjain szerepel sport gyanánt. A Tonga szigetcsoport lakói istenük tiszteletére boxversenyeket rendeznek, melyen a szigetlakók jóformán teljes számban vesznek részt és még az asszonyok is szabályszerű boxharcokat vívnak meg egymás között. Hogy az ütések ne legyenek tulságos veszedelmesek a küzdő felek öklét puha hánccsal párnázzák ki.

A japánok dzsiu-dzsicujához igen hasonló önvédelmi sportok több helyen örvendenek nagy népszerűségnek. Ezen önvédelmi sportok alapességét az adja meg, hogy bizonyos veszedelmes, fájdalmas fogások alkalmazásával a gyengébb, de ügyesebb fél is képes legyen védekezni az erősebbek támadása ellen. Ilyen önvédelmi sportokra példát találunk az északamerikai és délamerikai indiánoknál, az eszkimóknál és különösen Izland sziget lakói körében. Az utóbbi helyen a bennszülött lakosságnak a kődobáson kívül különben ez a hosszú évszázadok folyamán kialakult önvédelmi küzdelem a legkedveltebb sportja.

A vadászat és halászat, valamint a lóversenyzés változatos formáit is felleljük a primitív népek életében, azonban mivel ezek többnyire a megélhetésért folytatott küzdelemmel, eleségszerzéssel igen szoros kapcsolatban vannak és az illető primitív törzsek gazdasági életétől nehezen választhatók el, tulmenne e mű keretein, hogy itt azokat is ismertessük.

ŐSI ÉS PRIMITIV NÉPEK SPORTJA

1. III. Ramzesz diszfogatán — 2. Japán birkózók. — 3. Botvivas, a keletázsiaiak kedvenc sportja. — 4. Bölény-
vadászat nyíllal. — 5. Indián bikaviador. — 6. A hawaiiak vizirödlíja. — 7. Bumeráng-hajítás.